

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Medenî Hukuka Giriş, Kişiler Hukuku ve Aile Hukuku Final Sınavı

Cevap Anahtarı

(Tek Numaralı Öğrenciler İçin)

Olay I

Bay (A) İstanbul'da Kadıköy ilçesinde bir dükkânın sahibidir. Bay (A) 1 Nisan 2015 tarihinde bu dükkânı Bayan (B)'ye kiralamıştır. 1 Şubat 2016 tarihinde Bay (A) ile Bay (C), Bay (A)'nın sahip olduğu dükkânı bir üçüncü kişiye satması hâlinde Bay (C)'nin tek taraflı olarak dükkânın alıcısı olabilmesi konusunda anlaşmışlardır. Kendine yeni bir işyeri açmak isteyen Bay (A), 3 Mart 2017 tarihinde (G) Bankasından 100.000 TL kredi kullanmıştır. Bay (A) ile (G) Bankası; Bay (A)'ya ait dükkânın söz konusu kredinin teminatı olmasını, süresinde Bay (A)'nın krediyi geri ödeyememesi hâlinde (G) Bankasının dükkânı paraya çevirterek, elde edilen meblağdan alacağını öncelikle tahsil edebilmesini kararlaştırmışlardır. Daha sonra bu anlaşmaya ilişkin gerekli işlemler dükkânın kayıtlı olduğu tapu müdürlüğünde gerçekleştirilmiştir.

Soru

Olayda adı geçen kişilerin İstanbul Kadıköy ilçesinde bulunan dükkân ile ilgili sahip oldukları hakları tespit ederek; tespit ettiğiniz her bir hakkın ileri sürülebilecek kişiler açısından niteliğini, etkilerinin güçlendirilmesinin mümkün olup olmadığını; bağımsız veya bağlı hak olup olmadıklarını; devredilebilir olup olmadıklarını belirtiniz. **(15 Puan)**

Cevap

Dükkânın sahibi olan Bay A dükkân üzerinde mülkiyet hakkına sahiptir. Aynî hak olan mülkiyet hakkı, mutlak hak olup herkese karşı ileri sürülebilir. Mülkiyet hakkı bağımsız bir haktır ve Mülkiyet hakkı devredilebilir bir haktır.

1 Nisan 2015 tarihinde kurulan kira sözleşmesi ile Bayan B dükkânın kullanımına ilişkin alacak hakkı elde etmiştir. Kira sözleşmesinden doğan alacak hakkı, nisbi (kişisel) hak niteliğindedir ve yalnızca sözleşmenin diğer tarafına karşı ileri sürülebilir. Kira sözleşmesinden doğan alacak hakkı, tapu kütüğüne şerh verilerek etkisi güçlendirilebilir. Bu kullanım hakkı, tapuya şerh verildiği takdirde taşınmazı devralan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir. Kira sözleşmesinden doğan bu alacak hakkı, bağımsız bir haktır ve Kira sözleşmesinden doğan hak başkasına devredilebilir niteliktedir.

Bay A ile Bay C arasındaki önalım anlaşması ile Bay C lehine önalım hakkı tanınmıştır. Yenilik doğuran bir haktır olan önalım hakkı nisbi haktır ve sadece sözleşmenin diğer

tarafına karşı ileri sürülebilir. Tapuya şerh verilerek etkisi güçlendirilebilir ve böylelikle üçüncü kişilere de ileri sürülebilir hale gelir. Sözleşmeden doğan bu önalım hakkı, bağımsız bir haktır. Aksine anlaşma olmadıkça devredilemez. Ancak taraflar aralarında önalım hakkının devredilebileceğini kararlaştırabilirler.

G Bankasının, Bay A'nın kredi borcunu dükkân ile teminat altına alması ve tarafların, borç ödenmediği takdirde G Bankasına taşınmazı paraya çevirme yetkisinin verilmesi hususunda anlaşmaları, taşınmaz üzerinde G Bankası lehine rehin hakkı tesis edildiğini gösterir. Aynî hak olan rehin hakkı mutlak hak olup, herkese karşı ileri sürülebilir. Rehın hakkı, alacağa bağı bir haktır. Rehın hakkı bağımsız olarak devredilemez. Ancak teminat altına aldığı alacağın devri ile rehin hakkı yeni alacaklıya geçmiş olur.

Olay II

(A) Gazetesinde 20 yıldan beri çalışan Bayan (B), bu süre boyunca (A) Gazetesinde yaşadıklarını anı tarzında kaleme almıştır. Bir gün Bayan (B)'nin ziyaretine gelen yayınevi sahibi arkadaşı Bay (C), bu anıların yazılı olduğu defteri görmüş, Bayan (B)'nin dalgınlığından yararlanarak, anıların yazılı olduğu bu defteri çalmıştır. Bay (C), aradan 1 ay geçtikten sonra Bayan (B)'nin haberi olmadan onun adını kullanarak bu anıları içeren bir kitap yayımlamıştır. Kitabın içeriği kamuoyunda büyük tartışmalara yol açmış ve birçok çevre kitabın içeriğinden dolayı Bayan (B)'ye ağır eleştirilerde bulunmuştur. Aynı dönemde (A) Gazetesi, Bayan (B) ile olan hizmet sözleşmesini feshetmiş, 1 yıl boyunca işsiz kalan Bayan (B) 240.000 TL gelir kaybına uğramıştır. Buna karşılık kitabın satışından Bay (C) 500.000 TL kazanç elde etmiştir.

Soru

Bay (C)'nin, Bayan (B)'nin anılarını içeren defteri çalmasına ve haberi olmadan yayımlamasına karşı Bayan (B)'nin başvurabileceği hangi hukukî imkânlar bulunmaktadır ve bu çerçevede Bayan (B), Bay (C)'den hangi taleplerde bulunabilir? (20 Puan)

Cevap

Kişinin anıları ve bunların yer aldığı anı defteri, kişinin gizlilik alanına dahildir. Dolayısıyla kişilik hakkına dahil ve korunması gereken kişisel varlıklardandır. Bay (C)'nin, Bayan (B)'nin anı defterini çalması ve rızası olmadan yayımlaması, Bayan (B)'nin kişilik hakkının ihlâl edilmesi anlamına gelir. Kişilik hakkının ihlâl edilmesi halinde açılacak davalar şunlardır:

- 1. Durdurma:** Bayan (B), kendisinin rızası olmadan yayımlanan kitabın yayımının durdurulmasını talep edebilir.
- 2. Önleme:** Kitabın basımının tekrar başlaması söz konusu ise, Bayan (B), bunu engellemek için, önleme davası açabilir.

3. **Hukuka aykırılığın tespiti:** Bayan (B), hukuka aykırılığın tespiti davası açarak, kişilik hakkına yapılan müdahalenin tespit edilmesini talep edebilir. Ayrıca kararın (ilgili) üçüncü kişilere bildirilmesini veya ilan edilmesini de talep edebilir.
4. **Maddi tazminat:** Bayan (B)'nin, kitabın yayımlanması sebebiyle, çalıştığı gazete ile olan hizmet sözleşmesi feshedilmiş ve kendisi 1 yıl boyunca işsiz kalarak 240.000 TL gelir kaybına uğramıştır. Bu sebeple Bayan (B), kitabı yayımlayan Bay (C)'ye karşı maddi tazminat davası açarak uğradığı 240.000 TL'lik kazanç kaybını kendisinden talep edebilir.
5. **Manevi tazminat:** Kişilik hakkı ihlal edilerek kitabın yayımlanması sebebiyle Bayan (B), ağır eleştirilere maruz kalmış ve işten çıkarılmıştır. Bayan (B), meydana gelen bu olaylar sebebiyle duyduğu elem ve ıstırabın giderilmesi için Bay (C)'den manevi tazminat olarak bir miktar para talep edebilir.
6. **Vekaletsiz iş görmeden doğan davalar:** Bay (C), Bayan (B)'nin rızası olmadan anı defterini yayımlamış ve kitabın satışından 500.000 TL kazanç elde etmiştir. Bayan (B), kendisinin elde etmeye niyetli olmadığı, ancak Bay (C) tarafından elde edilen bu kazancı, vekaletsiz iş görme davası açarak talep edebilir.

Olay III

17 yaşındaki Bay (A), kendisini 19 yaşında gösteren sahte bir TC Kimlik Kartı düzenlemiştir. Ardından bu kimlik kartını kullanarak, iyiniyetli Bay (B)'den 2.000 TL'ye bir bisiklet satın almıştır. Bay (A) ile Bay (B), 2.000 TL bisiklet bedelinin 1 ay sonra ödeneceğini kararlaştırmışlar ve bu anlaşmalarını içeren bir sözleşme kaleme alarak imzalamışlardır. Arkadaşlarının düzenlediği yılbaşı partisine giden Bay (A) çok fazla miktarda alkollü içecek tüketmiş, bu hâlde aldığı bisikletle eve dönerken kaza yapmıştır. Kaza sonrası bisiklet kullanılamaz hâle gelmiştir.

Soru

Bay (A) ile Bay (B)'nin bisiklet satışına ilişkin kurdukları sözleşme geçerli midir? Bu sözleşmenin kurulması sırasında Bay (A)'nın düzenlediği sahte kimlik belgesi ile kendini ergin göstermesinin bir etkisi var mıdır? **(20 Puan)**

Cevap

Bay (A), ergin olmadığı için sınırlı ehliyetsizdir. Sınırlı ehliyetsizler, yasal temsilcilerinin izin veya icazeti olmadan, kendilerini borçlandırıcı işlemleri tek başlarına yapamazlar. Olayda Bay (A)'nın, sözleşme ile 2.000 TL'lik borçlandırıcı işlem yapması söz konusudur. Bay (A)'nın yasal temsilcisinin rızası olmadan yapılan bu işlem askıda hükümsüzdür. Yasal temsilcinin sonradan icazet vermemesi halinde ise geçersiz olacaktır.

Bay (A)'nın kendisini tam ehliyetli göstermesi ve Bay (B)'nin iyiniyetli olması bu durumu değiştirmez. Ehliyet eksikliğine karşı iyiniyet korunmuş değildir.

Sınırlı ehliyetsiz Bay (A)'nın, karşı tarafı fiil ehliyetine sahip olduğu konusunda aldatması haksız fiil oluşturur. Sınırlı ehliyetsizler işledikleri haksız fiillerden sorumludurlar. Olayda Bay (A), Bay (B)'yi, kendisinin 19 yaşında yani tam ehliyetli olduğu konusunda aldatmıştır. Ayrıca bisikleti de kullanılmayacak hâle getirmiştir. Bu sebeple, bisikletin değeri olan 2.000 TL'yi Bay (B)'ye ödeyerek onun uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlüdür (MK. m. 452/ II).

Olay IV

Bayan (A) ile Bay (B) 2010 yılında evlenmişler ve İstanbul'da birlikte yaşamaya başlamışlardır. 2013 yılında Bay (B)'nin çalıştığı inşaat şirketi Bay (B)'yi Antalya'da bir otelin inşaatını yürütmesi için görevlendirmiştir. Antalya'da yaşamaya başlayan Bay (B) bir süre sonra Bayan (C) ile tanışmış, ardından Bay (B) elde ettiği sahte nüfus belgeleriyle Bayan (C) ile evlenmiştir. Bu evliliğin üzerinden bir yıl geçtikten sonra Bayan (C) ile Bay (B)'nin bir çocukları dünyaya gelmiştir.

Sorular

1. Bayan (C) ile Bay (B)'nin yaptıkları evliliğin hukukî durumu nedir? Bu evlilik devam ederken Bayan (A) ile Bay (B)'nin boşanmasının herhangi bir hukukî etkisi olur mu? **(10 Puan)**

Taraflardan birinin evlenme sırasında evli bulunması halinde yapılan evlenmenin mutlak butlanla batıldır. Bay (B) 2010 yılından bu yana Bayan (A) ile evli olduğundan ve bu evlenme herhangi bir nedenle sona ermiş bulunmadığından, Bayan (C) ile yaptığı evlilik mutlak butlanla batıldır.

Cumhuriyet savcısı ve ilgisi olan herkes tarafından mutlak butlan davası açılarak evlilik iptal ettirilebilir.

İkinci evlilik hakkında butlan kararı verilmeden önce ilk evliliğin boşanma ile sona ermesi halinde Bayan (C)'nin iyi niyetli olup olmadığı önem taşır. Medeni Kanun m. 148/3 uyarınca butlan kararı verilmeden önce Bay (B)'nin önceki evliliği sona ermişse ve Bayan (C) iyi niyetli ise, bu halde artık Bay (B) ile Bayan (C)'nin evlilikleri bakımından evlenmenin butlanına karar verilemez.

2. Bayan (C) ile Bay (B)'nin dünyaya gelen çocuklarının soybağı durumu nedir? Bay (B)'nin Bayan (A) ile olan evliliği devam ederken, Bayan (C) ile evlenmesinin çocuğun soybağı durumu açısından bir etkisi olur mu? **(10 Puan)**

Cevap

Dünyaya gelen çocuk ile annesi Bayan (C) arasında doğum ile soybağı kurulur. Çocuk evlilik içinde doğar ya da evlilik içinde ana rahmine düşerse babalık açısından da babalık karinesi uyarınca koca ile soybağı kurulmuş olur. Olayda Bay (B)'nin Bayan (A) ile evli iken Bayan (C) ile evlenmesi nedeniyle ikinci evliliği mutlak butlan ile batıldır. Ancak

mahkemece butlanına karar verilen bir evlilikten doğan çocuklar, ana ve baba iyiniyetli olmasalar bile, evlilik içinde doğmuş sayılır.

Olay V

Bayan (A) ile Bay (B) 2008 yılında evlenmişlerdir. Bayan (A) diş hekimi, Bay (B) ise avukattır. Bayan (A) ile Bay (B) evlenirken ve evlilik boyunca herhangi bir mal rejimi sözleşmesi kurmamışlardır.

Evlendikleri sırada herhangi bir malvarlığı değeri bulunmayan Bayan (A)'ya, babasının 2010 yılında ölmesi üzerine 600.000 TL miras kalmıştır. Bayan (A) bu para ile bir dükkân almış ve bu dükkân aylık 5.000 TL bedelle kiraya vermiştir. 2012 yılında, Bayan (A) çalışması sonucu biriktirdiği para ile 100.000 TL bedelle bir otomobil almıştır. Bayan (A), 2013 yılında bir trafik kazası geçirmiş, bu kaza sonrası 6 ay çalışmamıştır. Bayan (A) bu kazanın sorumlularından 6 ay çalışmadığı için 100.000 TL maddî tazminat ve 50.000 TL manevî tazminat almıştır. Belirtilenler dışında 2014 yılında Bayan (A)'nın bankada 200.000 TL tutarında parası bulunmaktadır ve bu paranın tamamı sahip olduğu dükkânın kira gelirlerinden oluşmaktadır.

Evlendikleri sırada Bay (B)'nin 500.000 TL değerinde bir dairesi mevcuttur ve Bay (B) bu daireyi avukatlık bürosu olarak kullanmaktadır. Bay (B), 2011 yılında kazandığı bir dava sonucunda 250.000 TL kazanç elde etmiştir. Elde ettiği bu kazanç ile avukatlık bürosu olarak kullandığı daireyi yenilemiş ve yeni hâliyle dairenin değeri 750.000 TL'ye yükselmiştir. 2014 yılının Şubat ayında Bay (B), eşi Bayan (A)'nın karşı çıkmasına rağmen malî açıdan zor günler yaşayan kardeşi Bay (K)'ya 300.000 TL bağışlamıştır. Bay (B), bağışladığı bu parayı 2010'dan itibaren çalışması karşılığı elde ettiği gelirden biriktirmiştir. 2014 yılında Bay (B)'nin avukatlık bürosu olarak kullandığı dairenin değeri 1.200.000 TL'ye yükselmiştir.

Bayan (A) ile Bay (B) 2014 yılının Nisan ayında açtıkları dava sonucunda aynı yılın Haziran ayında boşanmışlardır.

Sorular

1. Bayan (A) ile Bay (B) arasındaki mal rejiminin tasfiyesi sonucunda hangi eş diğerinden ne miktarda katılma alacağı talep edebilir? **(15 Puan)**

Bayan (A) ile Bay (B) arasındaki evlilik edinilmiş mallara katılma rejimine tâbidir.

Bayan A'nın malvarlığı değerleri bakımından değerlendirme:

Bayan A'ya 2010 yılında babasından miras kalan 600.000 TL kişisel maldır ve bununla alınan dükkân kişisel mal yerine geçen değer olarak kişisel maldır.

Kişisel mal olan dükkândan elde edilen gelir edinilmiş maldır. Bankadaki 200.000 TL'nin tamamı bu gelirden olduğundan edinilmiş mal olarak kabul edilecektir.

Bayan A'nın 2012 yılında çalışması sonucu aldığı 100.000 TL değerindeki otomobil edinilmiş mal niteliğindedir.

Bayan A'nın 6 ay çalışmaması sonucu aldığı 100.000 TL'lik maddi tazminat edinilmiş maldır. 50.000 TL'lik manevi tazminat kişisel maldır.

Bay B'nin malvarlığı değerleri bakımından değerlendirme:

Bay B'nin evlendiği sırada sahip olduğu 500.000 TL değerindeki daire kişisel mal niteliğindedir. Bununla beraber Bay B'nin daireyi yenilerken kullandığı 250.000 TL'lik tutar çalışması karşılığı elde edildiğinden edinilmiş maldır. Edinilmiş maldan kişisel mala yapılan bu katkı kişisel mallar lehine 1/3 oranında denkleştirmeye tâbi olacaktır. Tasfiye zamanında dairenin değeri 1.200.000 TL olduğundan denkleştirmeye tabi olacak tutar da bunun 1/3'ü yani 400.000 TL olacaktır.

2014 yılında Bay B'nin kardeşi Bay K'ya yaptığı 300.000 TL'lik bağış eklenecek değer niteliğindedir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında;

- Bayan A'nın artık değer hesabı: 200.000 (EM) + 100.000 (EM) + 100.000 (EM) = 400.000 TL

TMK m. 236/2 hükmü gereğince Bay B, Bayan A'ya ait 400.000 TL tutarındaki artık değer yarısı üzerinde hak sahibidir ki bu da 200.000 TL yapar.

- Bay B'nin artık değer hesabı: 400.000 (DA) + 300.000 (ED) = 700.000 TL

TMK m. 236/2 hükmü gereğince Bayan A, Bay B'ye ait 700.000 TL tutarındaki artık değer yarısı üzerinde hak sahibidir ki bu da 350.000 TL yapar.

TMK m. 236/1 hükmü gereğince her bir eş, diğer eşe ait artık değer yarısı üzerinde hak sahibi olur ve bu alacaklar takas edilir. Buna göre Bayan A, 150.000 TL'lik katılma alacağına sahiptir.

2. Yukarıdaki olayda belirtilenler yanında, 2011 yılında Bayan (A), evlilik sonrası çalışması karşılığında kazandığı gelirden biriktirdiği 300.000 TL'ye, Bay (B)'nin kendisine verdiği 100.000 TL'yi eklemek suretiyle 400.000 TL'ye bir arsa satın almıştır. Bay (B)'nin Bayan (A)'ya verdiği 100.000 TL, Bay (B)'ye annesinden miras kalmıştır. Bu arsanın değeri 2014 yılında 800.000 TL'ye yükselmiştir. Olaydaki verilere ilaveten gerçekleşen bu durum nedeniyle mal rejiminin tasfiyesi sırasında Bay (B), Bayan (A)'dan herhangi bir talepte bulunabilir mi? Bulunabilirse bunun miktarı nedir? Bayan (A)'nın ayrıca bu arsanın sahibi olması ve Bay (B)'nin Bayan (A)'ya karşı bir talepte bulunabilmesi, 1. sorunun cevabı olarak hesaplanan katılma alacağının miktarında değişiklik yapar mı? (10 Puan)

Cevap

Bu ihtimalde Bay B 100.000 TL'lik kişisel malıyla Bayan A'nın 400.000 TL değerinde arsayı edinmesine karşılık almaksızın katkı sağlamıştır. Eşlerden birinin diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına karşılık almaksızın yaptığı katkı değer artış payı alacağı oluştur. Yapılan katkının oranı ¼'tür. Arsanın 2014 yılındaki değeri 800.000 TL olduğundan talep edilebilecek değer artış payı miktarı da 200.000 TL olacaktır.

Bayan A'nın evlilik sonrasındaki çalışmasıyla kazandığı gelir edinilmiş maldır. Bunu kullanarak aldığı arsa (edinilmiş mal yerine geçen değer olarak) edinilmiş maldır. Bay B'nin miras yoluyla sahip olduğu 100.000 TL ve bunu kullanarak elde ettiği değer artış payı alacağı kişisel maldır. Bu kişisel mal katılma alacağının hesaplanmasında dikkate alınmayacağı için Bay B'nin artık değerinde bir değişiklik olmayacaktır. Bayan A

açısından ise üst soruda belirlenen 400.000 TL'ye arsanın değeri olan 800.000 TL eklenecek ve 200.000 TL değerindeki değer artış borcu da bulunan toplam değerden indirilecektir. Bu durumda ulaşılacak sonuç 1.000.000 TL olacak ve Bay B 500.000 TL üzerinde hak sahibi olacaktır. Takas işlemi yapıldığında ise nihai olarak Bay B lehine 150.000 TL'lik bir katılma alacağından söz edilecektir.